

Munich Personal RePEc Archive

Regional development and territorial programming in context of new cohesion policy (2014-2020)

Antonescu, Daniela and Popa, Florina

Institute of National Economy

7 March 2014

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/54202/>
MPRA Paper No. 54202, posted 09 Nov 2015 15:15 UTC

Dezvoltarea regională și planificarea teritorială în contextul noii politici de coeziune (2014-2020)¹

Autori:

Dr. Daniela Antonescu²

Drd. Popa Florina³

Abstract:

Prezentul articol reprezintă sinteza lucrării de cercetare elaborată în anul 2013, intitulată “Dezvoltarea regională și planificarea teritorială în contextul noii politici de coeziune (2014-2020)”.

Obiectivul general al lucrării de cercetare (asumat prin Fisa temei) a fost acela de a identifica direcțiile și acțiunile cu privire la viitorul dezvoltării regionale în România și din perspectiva Strategiei Europa 2020. De asemenea, lucrarea își propune o analiză economică și socială la nivel regional, vizând, în special, evoluția și natura disparităților teritoriale în ceea ce privește nivelul de dezvoltare și din perspectiva procesului de coeziune la nivel comunitar.

Subiectul abordat în lucrare constituie punctul central al actualelor dezbateri și analize privind modul în care România a reușit să obțină din statutul de membru al UE avantaje maxime în condițiile existente (criza economică și financiară, dificultăți în pregătirea și accesarea fondurilor structurale etc.).

Cu toate că, la integrarea sa în UE, România și-a propus drept obiectiv strategic obținerea coeziunii economice și sociale cu structurile comunitare, asistăm în prezent la o serie de provocări majore, care au afectat realizarea acestui deziderat. Identificarea acestor provocări/probleme și găsirea unor soluții optime și eficiente de gestionare a întregului proces de dezvoltare regională pot conduce la evitarea în viitor.

Având în vedere cele prezentate mai sus, articolul analizează următoarele aspecte importante:

1. prezentarea celor mai importante modele de regionalizare existente în Uniunea europeană;
2. analiza modului în care se va desfășura, din punct de vedere instituțional, financiar, conceptual etc., actuala politică de coeziune a Uniunii Europene (aflată în dezbateri), precum și identificarea efectelor posibile ale Strategiei Europa 2020, la nivel regional și național;
3. identificarea disparităților economice și sociale la nivelul celor opt regiuni de dezvoltare (regiuni de planificare), utilizând coeficienții de concentrare Gini.

Cuvinte-cheie: regionalizare, coeziune, disparități regionale

Clasificare JEL: R11, R12, F02

1 Introducere

În contextul perioadei actuale de programare, în care discuțiile privind evoluția și perspectivele de redresare/dezvoltare ale Uniunii Europene sunt frecvente și sonore, se impune cu necesitate:

- a. clarificarea unor concepte și abordări legate de modelele și formele de regionalizare;
- b. prezentarea celor mai potrivite tehnici și metode de evaluare a discrepanțelor economice și sociale între diferite regiuni.

¹ Articolul face parte din lucrarea de cercetare intitulată “Dezvoltarea regională și planificarea teritorială în contextul noii politici de coeziune (2014-2020)” elaborată în cadrul Programului prioritar al INCE “Dezvoltarea regională”. Studiul este realizat de către un colectiv de cercetători ai Institutului de Economie Națională, format din dr. Daniela Antonescu (coordonator de temă) și drd. Florina Popa.

² Cercetător științific II, **Institutul de Economie Națională – Academia Română, București, România; E-mail: daniela.antonescu25@gmail.com,**

³ Cercetător științific III, **Institutul de Economie Națională – Academia Română, București, România; E-mail: florinapopa2007@gmail.com**

Noile modele ale dezvoltării economice actuale au impus transferul unor prerogative aferente sistemelor administrative centrale către comunitățile locale, acest lucru determinând creșterea rolului și importanței nivelului teritorial și al politicilor regionale. Astfel, politicile regionale sunt din ce în ce mai prezente și implicate în procesul de relansare a dezvoltării economico-sociale, de refacere a economiei zonelor slab dezvoltate, cât și în cele de reducere a diferențelor existente între nivelurile de dezvoltare ale regiunilor.

Motivația unei politici regionale puternice poate fi privită din perspectiva eficienței instituțiilor publice (centrale, regionale, locale) în utilizarea resurselor limitate de care dispun, respectiv, de modul în care susțin anumite obiective strategice orientate spre creșterea bunăstării și îmbunătățirea condițiilor de trai. Dar acest lucru, în condiții de criză economică, poate fi perturbat de o serie de factori, care aduc în discuție posibilitățile scăzute de finanțare a investițiilor publice și scăderea interesului mediului privat pentru zonele mai puțin favorizate.

Regiunea, privită drept un teritoriu omogen, reprezintă o structură administrativă ce acoperă un spațiu geografic cu tradiții culturale, istorice, lingvistice, economice, un element central al politicii regionale. Între regiuni există diferențe economice, sociale, de infrastructură, potențial natural etc., care determină apariția unor discrepante în nivelul de dezvoltare și necesitatea unor măsuri specifice de reducere a acestora. Aspectele transpuse în cadrul unor obiective de politică regională pot avea un succes mai mare sau mai mic, în funcție de gradul de descentralizare al competențelor (instituționale, legislative ec.) la nivelul regiunii.

Articolul prezent se concentrează asupra modului în care este percepută ideea de regiune/regionalizare într-un context general și comunitar, asupra evoluției și dezvoltării regionale, în actuala perioadă de programare susținută prin Strategia 2020 și asupra analizei disparităților regionale în România.

2 Aspecte metodologice

Articolul intitulat “Dezvoltarea regională și planificarea teritorială în contextul noii politici de coeziune (2014-2020)” are drept obiectiv general identificarea direcțiilor și acțiunilor cu privire la viitorul dezvoltării regionale în România și din perspectiva Strategiei Europa 2020. Mai mult, lucrarea analizează, din punct de vedere economic și social, nivelul de dezvoltare al regiunilor NUTS 2 și prezența unor disparități teritoriale, în România. În acest scop, sunt prezentate două categorii de abordări.

O primă abordare este cea teoretico-metodologică, abordare care acoperă întreaga paletă a modelelor și metodelor privind regionalizarea, abordări conceptuale și practice ale modului în care sunt privite regiunile de dezvoltare în unele state membre.

Cea de-a doua abordare s-a concentrat asupra analizei disparităților economice și sociale la nivel regional, în România, realizată pe următoarele etape:

- Etapa I-a - analiza documentelor / analiza de conținut (documentare de birou);
- Etapa a II-a - analiza și prelucrarea datelor statistice oficiale cu privire la dezvoltarea regională în România (Anuarul Statistic al României, Eurostat, site-urile Ministerului Dezvoltării Regionale, Ministerului Afacerilor Europene, ale Agențiilor de Dezvoltare Regională etc.).

În vederea unei mai bune fundamentări a studiului de cercetare s-a utilizat o metodologie mixtă, cantitativă și calitativă, de analiză și prelucrare a datelor și informațiilor statistice. Abordările teoretice și practice au avut loc pe mai multe paliere:

- **Palierul general** — sunt prezentate fenomenele cu privire la reconsiderarea rolului statului în contextul globalizării, abordările teoretice și modelele privind regionalizarea etc.;
- **Palierul regional** - analiza la nivelul celor opt regiuni de dezvoltare din România (NUTS 2) și identificarea unor dificultăți specifice zonale (zone urbane, zone rurale, regiuni transfrontaliere, transnaționale etc.).

Palierul prezentat mai sus are o importanță relevantă pentru designul procesului de cercetare: incidența mai mare sau mai mică a unora dintre paliere a fost sesizată, în special, în indicatorii analizați și metodele de analiză utilizate. Astfel, pentru analizele la nivel regional, au fost utilizați indicatorii statistici teritoriali, grupați pe principalele domenii, astfel încât să poată fi acoperită întreaga paletă de activități economice și sociale de interes științific: demografie (populația totală, urban, rural), forța de muncă (salariați), potențial economic, infrastructura urbană, PIB regional pe locuitor.

Un aspect important în cadrul abordării metodologice l-a constituit stabilirea, pentru regiunile de dezvoltare, a seriilor adecvate de indicatori statistici. Pentru analiza acestor indicatori s-a apelat la metode de cercetare științifică bazate, în special, pe coeficienții concentrării regionale (coeficientul Gini/Struck), în scopul identificării nivelului și evoluției disparităților la nivel regional. Acești coeficienți sunt frecvent utilizați în analizele regionale, atât la nivel european, cât și pe plan internațional.

Rezultatele și concluziile obținute în acest studiu vor contribui la o mai bună înțelegere a modului în care este privită dezvoltarea la nivel regional, în Uniunea Europeană și în România, fără a se pierde din vedere faptul că acesta reprezintă o voință politică, un proces important și durabil, care a înregistrat recunoaștere, transformare și adaptare la condițiile și cerințele anumitor perioade de timp.

3 Abordări teoretice și conceptuale

În ultimele decenii, modelele naționale de dezvoltare economico-socială s-au caracterizat printr-un proces intens de transfer al prerogativelor de la sistemele administrative centrale către comunitățile locale, în paralel cu o creștere a importanței nivelului regional. Acest proces a fost încununat de apariția așa-numitului regionalism - o mișcare de tipul descendent-ascendent, ce exprimă dorința și nevoia comunităților de implicare și asumare a unor răspunderi în administrarea propriilor probleme. Apariția unui nivel regional cu puteri decizionale mai mari reprezintă reacția față de o tendință continuă de centralizare din partea unor state, pentru obținerea unui drept fundamental: luarea deciziilor favorabile cetățenilor.

Regionalizarea este, în fapt, un proces de reorganizare administrativ-teritorială, inițiat la nivel central, în urma căruia regiunile primesc mai multe competențe, prin formula descentralizării sau deconcentrării, cu posibilitatea de gestionare a propriilor interese.

Între regionalism și regionalizare există o distincție clară, determinată de forma de mișcare în plan regional: în timp ce regionalizarea urmărește dezvoltarea echilibrată a întregului teritoriu național prin diminuarea dezechilibrelor economice, regionalismul presupune posibilitatea luării unor decizii la nivelul regiunii, cu privire la interesele regionale și afirmarea identității (cultură, tradiții), această limitare fiind determinată de traseul ascendent al fenomenului.

Prin diminuarea controlului deținut de puterea centrală rezultă apariția guvernării regionale și creșterea autocontrolului din partea comunităților locale. Guvernarea regională gestionează resursele locale, fiind centrată pe rezolvarea problemelor economice în plan local, pe utilizarea

eficientă a resurselor proprii și atrase, în scopul creșterii atractivității zonei și dezvoltării durabile. Printr-o bună guvernare, se pot diminua mai multe categorii de decalaje (economice, sociale, de infrastructură etc.). Totuși, această guvernare nu poate avea loc fără o descentralizare reală, adică un transfer de putere, resurse sau autonomie, de la nivelul central de guvernare către cel inferior (în funcție de aria la care se raportează).

Transferul de autoritate și responsabilități la nivelurile inferioare de guvernare determină creșterea eficienței prin crearea de oportunități sau rezolvarea problemelor administrative, în scopul satisfacerii intereselor regionale/locale, prin mai buna utilizare a resurselor financiare, în raport cu necesitățile stabilite.

La nivel global⁴, există mai multe forme ale descentralizării, respectiv de transfer al luării deciziei, de la nivel național la cel regional, în interiorul granițelor unui stat, gradul de aplicare luând forma autonomiei regionale. Aceste forme de descentralizare sunt următoarele:

1. *Descentralizarea politică* presupune transferul unor funcții politice din responsabilitatea guvernelor centrale către entitățile locale;

2. *Descentralizarea fiscală* implică transferul elementelor de politică fiscală (cheltuieli și venituri) de la guvernele centrale către cele non-centrale;

3. *Descentralizarea administrativă* presupune redistribuirea autorității, responsabilității și resurselor financiare, de la guvernul central către unități subordonate sau sub-niveluri ale guvernului, autorităților publice semi-autonome, sau autorităților regionale. Se exprimă prin trei forme: a) *deconcentrarea* este forma cea mai diluată a acestei descentralizări și presupune transferul de sarcini către unitățile sub-naționale, dar nu se referă și la luarea deciziei, b) *delegarea* este o formă mai largă, comparativ cu deconcentrarea și presupune transferul autorității de luare a deciziei de la nivel național la cel sub-național, c) *devoluția* are loc atunci când există un transfer de autoritate către o unitate autonomă care poate decide independent, sau presupune transfer de autoritate pentru luarea deciziei, finanțare și management, către unități semi-autonome ale guvernului regional, ai căror membri sunt aleși dintre cetățenii regiunii lor.

Forma cea mai puternică de transferare a deciziei o reprezintă *federația*, care implică un nivel ridicat de autonomie, în paralel cu o relație de colaborare dintre administrația centrală și cea regională/locală.

Pe fundalul actual al globalizării, regionalizarea a fost privită, într-o primă fază, un fenomen opus ca manifestare. Recent, între cele două fenomene s-a constatat că există o anumită interacțiune, o compatibilitate, ambele fiind o reacție a transformărilor manifestate la nivelul economiei mondiale și ambele conducând la eliminarea frontierelor, deschiderea piețelor etc.

Regiunile, regionalizarea și regionalismul sunt privite, în prezent, drept răspunsuri la procesul de globalizare și posibilități de percepere a schimbărilor care au loc nu numai în guvernare, ci și la nivelul indivizilor și contextului lor local.

În condițiile globalizării, regionalismul, capătă noi dimensiuni, devenind multidimensional și mai complex; apar noi forme de cooperare regională, diferite de cele tradiționale - *noul regionalism*. Noul regionalism (apărut prin anii 1980) se bazează pe creșterea intensității *relației dintre globalizare și regionalizare*, manifestându-se la nivel mondial, prin variate procese și tendințe de regionalizare. Această dimensiune nouă cunoaște o transformare permanentă, tendințele înregistrate bazându-se pe multidimensionalitate și pe mecanismele de cooperare regională.

⁴ Pieter Cruq en Hendrik-Jan Hemminga citează Banca Mondială, în lucrarea „*Decentralization and Economic Growth per capita in Europe*”, 2007;

4 Forme și modele de regionalizare existente în Uniunea Europeană

În Uniunea Europeană, dezvoltarea regională prezintă mai multe forme de manifestare, determinate de realitățile politice și administrative existente la un moment dat, aceasta fiind considerată o activitate de descentralizare, prin care puterea regională completează și susține autoritatea statului, într-un mod armonios. Descentralizarea regională se raportează atât la regiunile existente, la unitățile administrativ-teritoriale, cât și la regiunile nou formate.

Statele membre ale Uniunii Europene au instituționalizat instrumentele politicilor regionale în scopul dezvoltării economico-sociale și reducerii dezechilibrelor existente la nivel teritorial (susținerea anumitor domenii de activitate, susținerea unor zone aflate în dificultate, diminuarea decalajelor existente etc.). S-a constatat că, prin descentralizare, se poate obține o administrare mai eficientă a resurselor la nivel regional, datorită faptului că instituțiile implicate au o cunoaștere mai bună a nevoilor și intereselor existente în regiunile lor.

În prezent, la nivelul Uniunii Europene, această tendință importantă de transfer al puterii de la nivel central spre cel regional este una accentuată, politicile fiind reformulate și adaptate nevoilor locale. Concretizate în diferitele proiecte cu impact regional, susținerea financiară provine atât din interiorul statelor membre, cât și din fondurile structurale, în scopul atingerii unei convergențe economice și sociale între statele membre.

Descentralizarea regională, din perspectiva procesului de regionalizare, se regăsește în forma actuală a regiunilor existente (unități administrativ-teritoriale) sau a regiunilor nou create. De altfel, procesul de apariție al regiunilor reprezintă o formă de organizare teritorială prin descentralizare (transferul unor prerogative ale statului) în favoarea regiunilor, care primesc un anumit grad de autonomie administrativă.

În statele europene, apariția regiunilor a fost în concordanță cu anumite realități politice și administrative, diferențele între ele fiind date de numărul competențelor acordate autorităților regionale, de instituțiile implicate, de gradul de descentralizare. Astfel, au fost identificate următoarele forme de descentralizare regională (Tabelul 1):

Tabelul 1: Principalele forme de descentralizare regională prezente în Uniunea Europeană

Descentralizare prin deconcentrare (regionalizare administrativă)	Este o formă ușoară de descentralizare prin deconcentrare, manifestată în statele unitare. Guvernul central transmite unele sarcini autorităților aflate în subordinea guvernului (deconcentrate) din teritoriu, sau organismelor locale. Scopul urmărit este de a stimula comunitățile locale în vederea dezvoltării economice și promovarea politicii regionale a UE. Colectivitățile locale sunt implicate în politica de dezvoltare regională prin instituții, dar acestea rămân sub controlul puterii centrale.
Descentralizare administrativă medie (delegarea, regionalizarea pe baza cooperării între colectivitățile locale)	Această formă presupune transferul efectiv de competențe de la guvernul central către regiuni – care sunt forme instituționalizate de cooperare între colectivitățile teritoriale. Se realizează prin intermediul unor colectivități locale existente, având atribuții extinse, care le permit cooperarea într-un cadru mai larg, în scopul realizării obiectivelor. Reprezintă o formă limitată de regionalizare în termen de resurse, competențe, instituții. Instituțiile înființate pe baza cooperării comunităților locale urmăresc protejarea drepturilor și autonomiei colectivităților.

<p>Descentralizarea regională</p>	<p>Presupune o descentralizare administrativă avansată, descentralizare economică și fiscală medie, o schimbare a organizării administrative a teritoriului prin constituirea unei noi categorii administrativ-teritoriale, superioară celor existente (regiunea fiind parte din ordinea constituțională a statului unitar), având competențe de dezvoltare regională.</p> <p>Această formă modifică organizarea teritorială, respectând însă principiul constituțional al statului unitar.</p> <p>Regiunea are specificul ei instituțional, este confirmată prin constituție, nu se bucură de autonomie legislativă, dar are autonomie fiscală, diferind de la un caz la altul. Se distinge printr-o gamă mai largă a competențelor pe care le deține în domeniul dezvoltării economice.</p> <p>Descentralizarea regională, deși instituțional diferă între țările în care se aplică, prezintă unele trăsături comune:</p> <ul style="list-style-type: none"> - administrarea unei regiuni se face de către consiliu ales prin vot universal; - regiunile nu exercită putere legislativă, dar dețin competențe administrative, centrate pe dezvoltarea regională, dar și în domeniile vieții economice și sociale; - competențele regiunii în organizarea teritoriului sunt limitate la propriile servicii administrative; - sistemul implică adoptarea unor măsuri capabile să păstreze autonomia colectivităților locale, cum ar fi interdicția de exercitare a tutelei de către o comunitate asupra alteia; - regiunile nu au autonomie financiară deplină
<p>Regionalizarea politică sau autonomie regională (regionalism instituțional)</p>	<p>Implică descentralizarea politică.</p> <p>Competențele mari ale regiunii sunt garantate prin Constituția statului unitar.</p> <p>Caracteristici ale regionalizării politice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comparativ cu descentralizarea administrativă, față de care are în plus unele competențe: <ul style="list-style-type: none"> - dețin putere legislativă atribuită unei adunări generale (sau consiliu regional), ale căror competențe sunt garantate prin Constituție; - exercitarea competențelor se realizează de către un organ executiv, similar unui guvern regional; - afectează structura statului, modificând Constituția. • Diferențieri față de statul federal: <ul style="list-style-type: none"> - regiunile nu reprezintă state, acesta își menține integritatea, rămâne stat unitar; - regiunea nu are Constituție proprie, spre deosebire de statul federal unde apare o dublă putere constituantă; - puterea juridică este unică la nivelul statului central; regiunea nu participă prin reprezentanți la exercitarea puterii legislative naționale; - regionalizarea politică poate afecta doar o parte a teritoriului, sau întreg teritoriul; - influențează structurile statului și este caracteristică statelor regionale. <p>Regionalizarea politică se regăsește în organizarea teritorială a statului.</p>
<p>Federalism sau descentralizare puternică</p>	<p>Federalismul este considerat ca fiind expresia unei puternice descentralizări în organizarea statului, care funcționează pe principiul garantării autonomiei structurilor componente. Acestea au competențe de adoptare a legislației primare garantată de Constituție, sau printr-un acord federal. De asemenea, răspunde cel mai bine ca funcționalitate și stabilitate, complexității</p>

	<p>guvernării europene.</p> <p>Constituirea statului federal se face prin uniunea de state-entități politice (regiunile în cazul acesta sunt state) care au particularități regionale și etnice. Se caracterizează printr-un nivel foarte ridicat de descentralizare și autonomie teritorială.</p> <p>Statul federal presupune egalitate în drepturile statelor membre care îl compun. Nu este ferit de presiunile regionaliste, poate fi expus tendinței de regionalizare.</p>
--	---

Sursa: E. Lolescu – Capitolul 1. “Noțiuni introductive - Regionalism, regionalizare, dezvoltare regională”, citează “La régionalization en Europe”- Gérard Marcou, Parlement Europeen, L-2999, Luxembourg, p.17-34;

Aceste forme și grade de descentralizare prezentate în tabelul anterior pot fi sintetizate prin următoarele modele de regiuni existente în statele membre ale UE:

Modelul 1 - regiunile care au capacitatea de a promulga legislația primară în limitele competenței lor, acestea fiind garantate de Constituție sau un acord federal;

Modelul 2 – regiunile care dețin puterea de a promulga legislație primară, dar care nu sunt garantate de Constituție sau de către un acord federal;

Modelul 3 - regiunile care au puterea de a promulga legi, în conformitate cu cadrul stabilit de legislația națională, garantate de Constituție;

Modelul 4 - regiunile care dețin puterea de a adopta legi și/sau alte acte legislative regionale, în conformitate cu cadrul stabilit de legislația națională, a căror existență nu este garantată de Constituție;

Modelul 5 - regiunile cu putere decizională (fără putere legislativă), ale căror consilii sunt alese direct de populație;

Modelul 6 - regiunile cu putere decizională (fără putere legislativă), în care consiliile sunt stabilite de către autoritățile locale componente.

Din analiza modelelor de descentralizare prezentate se constată că diferența între acestea este determinată de puterea guvernului central (extinsă sau mai limitată), competențele acordate regiunilor având un impact direct asupra modului în care se elaborează și implementează politica regională dintr-un stat sau altul și asupra obiectivelor stabilite în cadrul acesteia (dezvoltarea infrastructurii, susținerea mediului de afaceri, protecția mediului înconjurător, dezvoltarea cercetării, a învățământului, a turismului etc.).

La nivelul Uniunii Europene, gradul de descentralizare diferă de la un stat membru la altul, și, uneori, chiar în cadrul aceluiași stat.

În încercarea de a uniformiza diversitatea acestor forme de descentralizare a puterii statului și de a asigura coeziunea între statele membre, la nivelul Uniunii Europene a fost creat un sistem statistic teritorial (Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică – NUTS), al cărui scop declarat este acela de a crea un cadru comun pentru colectarea datelor statistice la nivel regional. Acest sistem reprezintă, în fapt, o clasificare ierarhică: fiecare stat membru este divizat în regiuni de nivel NUTS 1, apoi fiecare din acestea se subdivizează în regiuni de nivel 2, iar acestea, la rândul lor, în regiuni de nivel 3. Cele trei structuri ale nomenclatorului sunt stabilite pe baza criteriului populației, plasat în anumite limite (minime și maxime), așa cum sunt prezentate mai jos:

- pentru NUTS 1 – limitele sunt: minim trei milioane locuitori și maxim șapte milioane locuitori⁵;
- pentru NUTS 2 – limitele sunt: minim 800.000 locuitori și maxim trei milioane locuitori;
- pentru NUTS 3 – limitele sunt: minim 150.000 locuitori și 800.000 locuitori.

Diviziunea teritorială statistică merge și mai în detaliu, ajungând până la cel mai scăzut nivel spațial - unitățile locale (Local Administrative Units 1 și 2). Totuși, principalele analize teritoriale sunt realizate la primele trei niveluri teritoriale, astfel: pentru identificarea problemelor regionale sunt folosite datele regiunilor de nivel NUTS 1, pentru problemele regionale ale statelor membre și candidate se apelează la nivelul NUTS 2, iar pentru identificarea problemelor locale se apelează, de regulă, la datele existente pentru NUTS 3.

De asemenea, politica de coeziune economică și socială a UE utilizează statisticile regionale NUTS 2 și NUTS 3 pentru stabilirea eligibilității regiunilor în vederea obținerii de Fonduri Structurale. Astfel, determinarea criteriilor de alocare a Fondurilor Structurale și de Coeziune are la bază indicatori statistici calculați la nivelul NUTS 2, acesta fiind nivelul regional cu importanța cea mai mare pentru politica de coeziune și dezvoltare regională în statele membre ale Uniunii Europene.

5 Rolul politicii regionale în cadrul *Strategiei Europa 2020*

Criza globală a generat dificultăți economice și anumite presiuni asupra coeziunii la nivelul Uniunii Europene. Astfel, printre măsurile prioritare stabilite de Comisia Europeană în scopul diminuării impactului negativ al acesteia se regăsesc și cele de identificare a unor acțiuni adecvate care să conducă, pe de o parte, la ieșirea din criză și, pe de alta, să ofere posibilitatea atingerii obiectivelor stabilite prin *Strategia Europa 2020*.

Măsurile întreprinse până acum de către guvernele statelor membre, în vederea ieșirii din criză au vizat atât politicile bugetară și monetară, cât și ajutoarele acordate sectorului financiar sau sectoarelor economice, acțiuni de sprijin cu un caracter temporar, pe măsura obținerii progreselor în procesul de redresare economică și al restaurării stabilității financiare, urmând a fi retrase, gradual, în funcție de condițiile concrete din fiecare stat, interacțiunea diverselor instrumente ale politicilor adoptate.

5.1 *Prioritățile și obiectivele Strategiei Europa 2020*

Strategia Europa 2020, pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii⁶, adoptată de Consiliul Europei, exprimă imaginea de ansamblu a economiei sociale de piață a Europei secolului XXI și este destinată tuturor statelor membre, luând în considerare nevoile acestora și particularitățile naționale pentru promovarea creșterii. Scopul este acela de a transforma UE într-o economie inteligentă, durabilă, favorabilă incluziunii, având un nivel ridicat de ocupare și productivitate.

⁵ Trebuie precizat faptul că, datorită evoluției și mișcărilor demografice, multe dintre regiunile NUTS ale UE-28 nu respectă aceste limite.

⁶ **Comisia Europeană – EUROPA 2020. O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii**, Bruxelles, 2010, www.eur-lex.europa.eu;

Adoptarea de către statele membre a Strategiei Europa 2020, se face prin transpunerea la nivel național, având și susținerea UE, a principalelor obiective, reprezentative pentru realizarea priorităților, folosind o gamă largă de acțiuni și inițiative emblematice.

Cele trei priorități ale strategiei, aflate în interacțiune, vizează:

- **Creștere inteligentă, o economie bazată pe cunoaștere și inovare**

Procesul implică: îmbunătățirea sistemelor de învățământ, creșterea performanței în cercetare, promovarea inovării, transpunerea ideilor inovatoare în noi produse și servicii care generează creștere și locuri de muncă, elemente care trebuie corelate cu nevoile utilizatorilor și oportunitățile pieței.

- **Creștere durabilă – promovarea unei economii mai eficiente sub aspectul utilizării resurselor mai ecologice și mai competitive**

Creșterea durabilă implică dezvoltarea de noi procese și tehnologii, inclusiv tehnologii ecologice, intensificarea dezvoltării de rețele inteligente, utilizatoare de TIC, prin care să întărească avantajul competitiv al mediului de afaceri. Acțiunile vizează, de asemenea, prevenirea degradării mediului, a pierderii biodiversității, a utilizării ineficiente a resurselor.

- **Creștere favorabilă incluziunii – o economie cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, asigurând coeziunea economică, socială și teritorială**

Se urmărește asigurarea oportunităților pentru toți cetățenii, printr-o rată ridicată a ocupării, prin investirea în dezvoltarea competențelor, a sistemelor de formare, de protecție socială, combaterea sărăciei. Este important, de asemenea, să se asigure accesul la avantajele creșterii economice pentru toate regiunile Europei, inclusiv cele periferice, ceea ce poate contribui la consolidarea coeziunii teritoriale.

5.2 Instrumente financiare

Realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020 se bazează pe mobilizarea și consolidarea politicilor și instrumentelor, respectiv *piața unică, instrumentele financiare și agenda economică externă*, măsurile propuse, în acest scop, fiind parte integrantă din “Europa 2020”.

a) Piața unică - relansarea pieței unice, lărgirea și întărirea acesteia reprezintă cheia asigurării creșterii, creării locurilor de muncă, proces care implică decizia politică de a lua măsuri capabile să înlăture lacunele pieței, accentuate de criză.

b) Mobilizarea mijloacelor financiare pentru finanțarea proiectelor de investiții prin găsirea metodelor de combinare a finanțărilor publice și private, de identificare a unor noi instrumente de finanțare, prin intermediul parteneriatelor, inclusiv al Băncii Europene de Investiții, Fondului European de Investiții.

c) Instrumente de politică externă a căror utilizare să poată stimula creșterea în Europa, pe baza participării pe piețele deschise ale lumii, în special, prin comerț și coordonarea politicii macroeconomice internaționale.

Politica regională contribuie și susține coeziunea economică și socială între statele membre ale Uniunii Europene, prin obiectivul său strategic, de reducere a decalajelor existente între nivelurile de dezvoltare ale diferitelor regiuni și teritorii. De asemenea, susține Uniunea Europeană în demersurile sale de a face față noilor provocări generate de globalizare, deschiderea schimburilor, progresul tehnologic, dezvoltarea economiei cunoașterii, creșterea imigrației și în ultima, perioadă, criza economică.

Implementarea Strategiei Europa 2020 și a politicii de coeziune se realizează, în continuare, cu ajutorul Fondurilor Structurale, alocările financiare fiind prezentate, sintetic, în continuare.

Alocări financiare prin Fondurile Structurale (FEDR, FSE, Fondul de Coeziune)

Suportul financiar, acordat prin intermediul fondurilor alocate din bugetul UE (FEDR, FSE și Fondul de Coeziune), constituie un element de bază pentru implementarea politicii regionale. Finanțarea regiunilor europene, în perioada 2014-2020, din FEDR și FSE, face distincție în alocarea fondurilor, în funcție de gradul de dezvoltare al regiunilor, ținând seama de nivelul PIB/locuitor:

❖ **Regiunile mai puțin dezvoltate** având PIB/locuitor mai mic de 75% față de media UE-27 constituie prioritatea politicii de coeziune solicitând eforturi susținute, pe termen lung, pentru recuperarea decalajelor economice și sociale.

❖ **Regiunile în tranziție** cu PIB/locuitor între 75% și 90% din media UE-27; elementul de noutate, îl constituie faptul că reprezintă o categorie nou introdusă pentru a înlocui sistemul actual de eliminare și de introducere, progresivă, a asistenței;

❖ **Regiunile mai dezvoltate** se referă la situația în care PIB/locuitor este mai mic de 90% din media UE. Asistența comunitară se acordă pentru ca Statele Membre să poată face față provocărilor legate de concurența globală în economia bazată pe cunoaștere și trecerea la economia cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

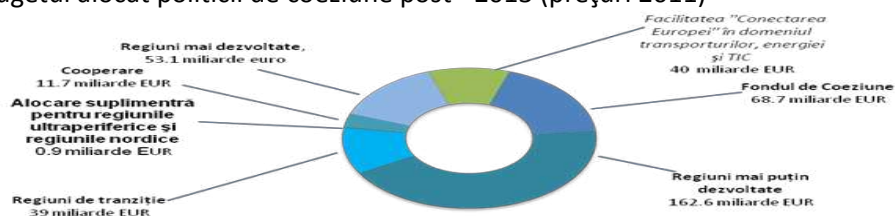
Cadrul financiar pentru perioada 2014-2020 prevede un buget aferent fondurilor structurale și de coeziune, pentru aplicarea Strategiei Europa 2020, de 376 miliarde Euro (din care 40 miliarde sunt pentru facilitatea „Conectarea Europei”), ceea ce înseamnă cca. 37% din bugetul Uniunii Europene (1025 mld. Euro)⁷.

Suma alocată dezvoltării regionale și sociale prin FEDR și FSE, de 267,3 mld. Euro, urmează a fi distribuită regiunilor, ținând cont de nivelul de dezvoltare al acestora:

- regiuni mai puțin dezvoltate – 162,6 mld. euro;
- regiuni mai dezvoltate – 53,1 mld. euro;
- regiuni de tranziție – 39,0 mld. euro;
- cooperare teritorială – 11,7 mld. euro;
- alocare suplimentară pentru regiunile ultraperiferice și regiunile nordice – 0,9 mld. euro.

Repartizarea sumelor din bugetul alocat politicii de coeziune este prezentată în **figura nr.1**.

Figura 1: Bugetul alocat politicii de coeziune post - 2013 (prețuri 2011)

Sursa: **Comisia Europeană - Politica de coeziune 2014-2020. Investiții în creștere economică și ocuparea forței de muncă, Uniunea Europeană**, http://ec.europa.eu/regional_policy/index_ro.htm

⁷Bugetul multianual al UE pentru perioada 2014-2020, Centrul Regional Transilvania de Nord, <http://europedirect.nord-vest.ro/detalii>;

Noile recomandări au menirea să susțină implementarea Strategiei Europa 2020 în condiții de eficiență și eficacitate sporite, statele membre având în vedere următoarele aspecte:

1. recomandări pentru statele membre - statelor membre UE le sunt adresate recomandări în contextul supravegherii fiecărei țări, sub formă de avize și se referă la aspecte cu implicații la nivel macroeconomic și al finanțelor publice⁸.

2. recomandările specifice de țară – stipulate în documentele Comisiei Europene, adoptate de Consiliul Europei - au la bază situația economică existentă în fiecare țară analizată și stabilesc măsurile ce urmează a fi adoptate, pe o arie largă de domenii: finanțe publice, reforma sistemelor de pensii, crearea de locuri de muncă, combaterea șomajului, probleme ale educației și inovării. Sunt luate în calcul progresele înregistrate în reformele de implementare dar și domeniile în care se mai mențin dezechilibre și provocările cărora trebuie să le facă față țările respective.

În scopul atingerii obiectivelor propuse, politica regională trebuie să țină seama de următoarele aspecte:

Consolidarea concentrării tematice – pentru a asigura concentrarea investițiilor pe priorități, se vor stabili alocări minime pe un număr de zone prioritare. În zonele mai dezvoltate și de tranziție, o pondere mare din resursele FEDR, la nivel național, trebuie alocate pentru eficiență energetică și energii regenerabile, inovare, sprijin pentru IMM-uri, iar în cazul regiunilor mai puțin dezvoltate, prioritățile de investiții trebuie să se distribuie pe o paletă mai largă, corespunzător nevoilor mai mari de dezvoltare a acestora, inclusiv pentru eficiență energetică și energii regenerabile, inovare, sprijin IMM-uri (cel puțin 50% din resursele FEDR).

Consolidarea coeziunii teritoriale – politica regională va pune accent pe dezvoltarea urbană durabilă pentru care se va alocă un procent de minim 5% din resursele FEDR, pe acest obiectiv care include: stabilirea unei platforme de dezvoltare urbană pentru consolidarea capacităților și schimburi de experiență, precum și a listei orașelor în care se vor aplica acțiuni integrate pentru dezvoltare urbană durabilă.

Zonele cu caracteristici naturale sau demografice specifice vor beneficia de o atenție specială, ca și regiunile ultraperiferice și slab populate pentru care se prevede o alocare suplimentară, din care 50% este destinată acțiunilor care contribuie la diversificarea și modernizarea economiilor acestor zone.

6 Dezvoltarea regională în România

Dezvoltarea regională, prin trăsătura sa principală – durabilitatea – trebuie să țină seama de toți factorii naturali, geografici, economici, care pot contribui la obținerea unui anumit nivel de dezvoltare și la creșterea bunăstării generale. Este evident că, nu toate regiunile dispun de astfel de condiții, care să promoveze dezvoltarea pe termen lung, un inventar al acestora fiind deosebit de util atunci când se dorește evaluarea stării economice și sociale la nivel regional.

Prezentăm în continuare aspecte generale ale potențialului natural și economic al regiunilor de dezvoltare din România (regiuni NUTS 2).

⁸European Commission, Europe 2020, [Europe 2020 in your country](http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm), European Union, http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

6.1 Aspecte principale ale specificului național

Din analiza succintă a celor mai importante caracteristici specifice spațiului geografic național, rezultă o serie de aspecte relevante determinate de forma, poziția continentală, proporțiile diferitelor forme de relief, populație și natura așezărilor umane, prezența legăturilor tradiționale între diferite zone și regiuni etc.

Astfel, una dintre primele caracteristici naționale este diversitatea cadrului natural, geografic, concentric distribuit, proporționalitatea formelor de relief, resurse importante ale solului și subsolului, deschiderea la Marea Neagră etc. Distribuția echilibrată a potențialului natural-geografic pe întreg teritoriul ar trebui să aibă un impact direct, semnificativ favorabil asupra economiei naționale, dar și asupra fiecărei regiuni în parte, ele completându-se reciproc. Formele majore de relief au determinat organizarea spațială și sectorială a țării, jucând un rol esențial în formarea și dezvoltarea marilor așezări umane.

O altă caracteristică ar fi cea determinată de dimensiunea demografică a țării, ce reprezintă un element important, aflat în legătură directă cu nivelul presiunii umane asupra anumitor zone, fapt ce a condus la o abordare specifică, corelată cu distribuția resurselor naturale și activităților economice. Cele mai recente tendințe demografice, în România, arată o scădere dramatică a populației între cele două recensăminte (20,1 milioane de locuitori în anul 2011 comparativ cu 21,6 milioane la recensământul din anul 2002). Această situație are un impact direct asupra modului de calcul al unor indicatori naționali și regionali (PIB/locuitor, indicatorii specifici pieței forței de muncă, noile rate de școlarizare, indicatorii specifici statisticilor de calitate a vieții - veniturile și cheltuielile populației, indicatorii riscului de sărăcie). În structura pe grupe de vârstă, se constată o tendință de îmbătrânire, însoțită de un fenomen accentuat de migrațiune (în special, migrația forței de muncă bine pregătite).

În același timp, forma de organizare administrativ-teritorială a României, formată din comune, orașe și județe, și-a pus amprenta asupra specificului național. În aceste unități administrativ-teritoriale se exercită, în prezent, autonomia locală, cu ajutorul autorităților administrației publice locale. Astfel, unitatea administrativ teritorială de bază este reprezentată de județ. Cele 42 de județe al țării – municipiul București fiind o zonă administrativă aparte – sunt grupate în opt regiuni de dezvoltare, în conformitate cu principiile europene moderne de administrare a teritoriului. Cele mai populate județe (populația stabilă) sunt: București (1,883 milioane locuitori), Iași (772.300 locuitori), Prahova (762.900 locuitori), Cluj (691.100 locuitori), Constanța (684.100 locuitori), Timiș (683.500 locuitori) și Dolj (660.500 locuitori). La polul opus, județele cu cea mai redusă populație stabilă sunt: Covasna (210.200 locuitori), Tulcea (213.100 locuitori), Sălaj (224.400 locuitori), Mehedinți (265.400 locuitori), Ialomița (274.100 locuitori) și Giurgiu (281.400 locuitori). Gradul de urbanizare al țării prezintă o tendință foarte scăzută de creștere (54,9% în anul 2011 comparativ cu 54,3% la 1 iulie 1990 – o creștere de numai 0,3% în 20 de ani).

Mărimea și natura discrepanțelor între diferite zone reprezintă o caracteristică generală a unei țări. În România sunt cunoscute disparitățile demografice existente între zonele din partea de nord-est a țării (cu rate ridicate ale natalității) și cele din sud și sud-vest (cu rate scăzute ale natalității), dar și fenomenele migrații importante, prezente în zone cu un nivel redus de dezvoltare. După integrarea în Uniunea Europeană, se constată o accentuare a diferențelor de dezvoltare între România și celelalte state membre în ceea ce privește nivelul performanțelor economice. Diferențele existente înainte de integrare s-au accentuat în perioada post-integrare.

6.2 Aspecte relevante ale specificului regional

În România, procesul de regionalizare a început odată cu integrarea în Uniunea Europeană, regiunile nefiind create în urma unui proces cu origini istorice (așa cum este cazul unor state membre UE). Astfel, criteriul principal care a stat la baza apariției acestor regiuni a fost cel funcțional-economic, ele numindu-se regiuni statistice, de programare, planificare și implementare a politicii de dezvoltare regională și de coeziune.

Tabelul 2: Structura teritorială a României potrivit EUROSTAT

	Unitate	Nr. de unități
NUTS 1	România	1
NUTS 2	Regiunile de dezvoltare	8
NUTS 3	Județele	42
NUTS 4	Nu există	
NUTS 5	Orașe, comune, sate	329 orașe (din care, 103 municipii), 2861 comune, 12957 sate.

Sursa: www.eurostat.com

Din analiza pe regiuni a principalelor aspecte economice și sociale se desprind următoarele aspecte ce pot fi luate în considerare:

- **Aspecte demografice**

La nivel național, populația totală a înregistrat o scădere accentuată în ultimii ani, cu o rată de creștere de -0,2% (perioada 2005-2011). Majoritatea regiunilor au înregistrat scăderi ale populației, cu excepția regiunii București-Ilfov (creștere de 2,5%) (Anexa 1).

Populația urbană la nivel național este de 55% din total populație, cu o tendință foarte redusă de creștere (0,3%). Gradul de urbanizare diferă semnificativ atunci când se ia în calcul regiunea București-Ilfov, care înregistrează un nivel de 92% (anul 2011), și în comparație cu regiunea Sud, cu un procent de 42%.

În ceea ce privește structura pe grupe de vârstă, se constată o tendință generală de îmbătrânire a populației. Din analiza grupelor de vârstă la nivel regional se constată următoarea particularitate: majoritatea regiunilor prezintă o tendință de îmbătrânire apropiată de cea înregistrată la nivel național, cu excepția regiunilor Nord-Est și București-Ilfov. În regiunea Nord-Est există o diferență față de tendința națională înregistrată la grupele de vârstă 0-24 ani (32% față de 29% la nivel național) și 25-69 ani (57% față de 60%). În același timp, regiunea București-Ilfov prezintă o pondere mai mică a grupelor de 0-24 ani (25% față de 29%), compensată de o pondere mai mare a grupelor 25-29 ani (65% față de 60%).

Natalitatea a înregistrat o tendință de scădere la nivel național, rata natalității ajungând la un procent de 9,9 născuții vii la 1000 locuitori. Regiuni cu valori mai ridicate ale ratei natalității sunt Nord-Est, Nord-Vest și București-Ilfov. Referitor la rata mortalității, în acest caz, se constată o valoare medie națională de 12,1 decedați la 1000 locuitori, regiunile cu valori peste medie fiind Sud, Sud-Vest și Vest. Sporul natural dat de diferența dintre cele două rate este negativ - 2,2 la 1000 locuitori, ceea ce înseamnă o scădere a populației la nivel național, și o scădere mai accentuată a populației în regiunile Sud-Vest și Sud, dar și în Nord-Vest, Centru, Nord-Est, Vest (scădere moderată). Singura regiune cu o creștere a populației datorată sporului natural este regiunea București-Ilfov (0,1 la 1000 locuitori).

Un alt fenomen demografic important este cel al mișcării migratorii a populației prin schimbarea de domiciliu. Acest indicator cunoaște o relativă stabilizare în ultimii ani, cu tendință ușoară de creștere (de la 1,3% la 2,1%). Cele mai multe schimbări de domiciliu (plecări din regiune)

au avut loc în regiunile Nord-Est și Sud, în timp ce, un număr mare de venituri au fost raportate în regiunile București-Ilfov și Sud-Vest.

- **Forța de muncă**

În perioada 1990-2010, populația activă la nivel național a înregistrat o tendință de scădere constantă, de la 87% în anul 1990 la circa 50,6%, în anul 2011. La nivel regional, se constată două mari grupe de regiuni:

1. Grupa regiunilor cu scădere moderată a ratei de activitate: regiunile din Vest și Centru.
2. Grupa regiunilor cu o scădere accentuată a ratei de activitate: regiunile din Est și Sud.

Regiunea București-Ilfov formează o categorie aparte, rata de activitate ajungând la 868,5% (anul 2011).

În ceea ce privește rata de ocupare, aceasta ajunge la circa 40,6% (la nivel național), situația la nivel regional fiind asemănătoare cu cea a ratei de activitate (regiunile din Vest și Centru sunt peste media națională, în timp ce restul se plasează sub medie).

În regiunea București-Ilfov se înregistrează o rată de ocupare de peste 64,7% (anul 2011).

Dinamica populației ocupate pe sectoare de activitate a prezentat următoarea trăsătură: scăderea populației ocupate în industrie și agricultură, în paralel cu creșterea populației ocupate în servicii.

La nivel regional există o serie de particularități ce pot fi consemnate aici: scăderea mai accentuată a ponderii industriei în regiunile București-Ilfov, Centru și Nord-Est, ale agriculturii și industriei extractive în regiunile Vest și Nord-Vest, în paralel cu creșterea ponderii serviciilor în regiunile Vest și Centru.

În anul 2011, există o structură asemănătoare a populației ocupate în regiunile Sud-Est, Sud, Nord-Est și Sud-Vest și o altă structură asemănătoare în celelalte regiuni de dezvoltare. Regiunile din Sud și Nord-Est, datorită specificului agricol important, dețin o pondere a populației ocupate superioară față de media națională. Regiunea București-Ilfov are o pondere foarte mare a populației ocupate în servicii.

Șomajul a reprezentat, în ultimii ani, o problemă de luat în considerare, atât în România, cât și în Uniunea Europeană. Astfel, în anul 2011, acesta se ridică la o rată de circa 7,9%, cu diferențe de la o regiune la alta. Regiunile mai dezvoltate din punct de vedere economic (București-Ilfov, Vest și Nord-Vest au avut un șomaj mai scăzut comparativ cu media națională), în timp ce restul regiunilor s-au plasat peste medie. Din datele înregistrate se constată că, în perioada crizei, cele mai afectate regiuni au fost regiunile mai puțin dezvoltate, și anume: Nord-Est, Sud și Sud-Vest.

În anul 2011, numărul total de salariați la nivel național a fost de 4349 mii persoane, în scădere față de anul anterior (-0,6%). La nivel regional se remarcă o scădere a numărului de salariați în toate regiunile, cu excepția regiunii București-Ilfov, unde se constată o creștere constantă în ultima perioadă.

- **Economie**

Din analiza Produsului Intern Brut pe locuitor în perioada 2007-2010 rezultă faptul că cea mai dezvoltată regiune este București-Ilfov, cu un PIB/locuitor de 27.100 euro/loc (PPS), urmată, la mare distanță de regiunea Vest, cu un PIB/locuitor de 12.900 euro/loc. (PPS). Ultimul loc este deținut de regiunea Nord-Est, cu un PIB/loc. de numai 7000 euro/loc. (PPS).

Evoluția indicatorului arată o tendință de scădere a valorii în anul 2009, după care se constată o ușoară revenire, fără a fi atinsă valoarea de dinainte de începerea crizei. Singura regiune care și-a menținut valoarea este Sud-Muntenia (Tabelul 3).

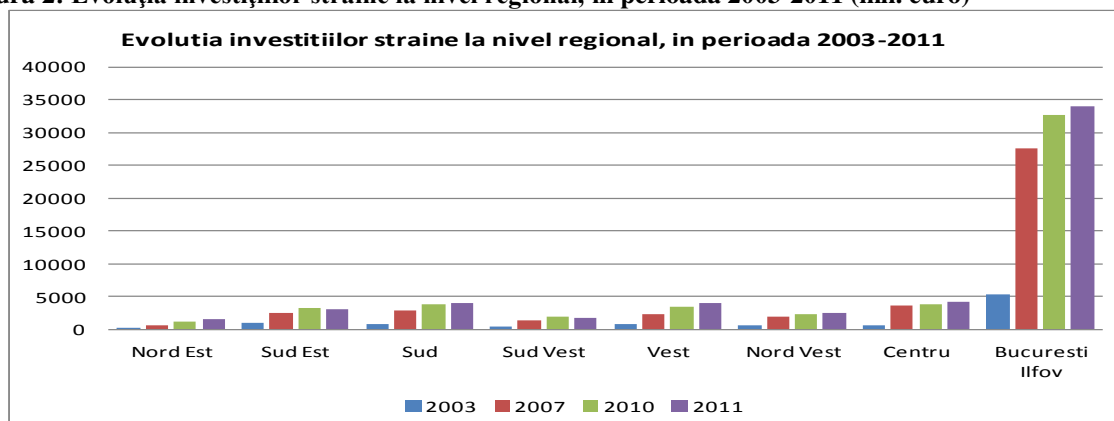
Tabelul 3: Produsul Intern Brut pe locuitor (PPS) în România, la nivel regional (NUTS 2)

	2007	2008	2009	2010
Nord-Vest	10,000	10,500	10,100	10,200
Centru	10,500	11,100	10,700	10,900
Nord-Est	6,600	7,200	6,900	7,000
Sud-Est	8,400	9,400	8,900	9,400
Sud Muntenia	8,500	9,700	9,500	9,500
București-Ilfov	23,000	29,200	26,200	27,100
Sud-Vest Oltenia	8,100	8,700	8,400	8,800
Vest	12,000	12,800	12,200	12,900

Sursa: Eurostat

- **Investițiile străine**

În perioada analizată, la nivel național, se constată o evoluție pozitivă a volumului investițiilor străine, în perioada 2003-2011 (creștere de 4,85%). La nivel regional, circa 61,7% din totalul investițiilor se raportează în regiunea București-Ilfov, urmată, la mare distanță, de regiunile Sud (7,36%), Centru (7,64%) și Vest (7,23%). Din datele prezentate de Banca Națională, șase din cele opt regiuni au înregistrat creșteri, în timp ce regiunile Sud-Est și Sud-Vest au avut scăderi ale volumului investițiilor străine (Figura 2).

Figura 2: Evoluția investițiilor străine la nivel regional, în perioada 2003-2011 (mil. euro)

Sursa: Prelucrări date Rapoartele Băncii Naționale, 2004-2012

Principalele domenii atractive pentru investitorii străini au fost: industria prelucrătoare (28,6%), comerț (19,6%) și construcții-tranzacții imobiliare (14,7%).

Obstacole existente, la nivel regional, sunt următoarele: infrastructura de bază, un mediu politic și administrativ mai puțin prietenos și calitatea slabă a mediului de afaceri.

- **Clusterelor regionale**

Un obiectiv important al politicii regionale îl reprezintă susținerea concentrărilor de firme între care se stabilesc diferite relații de colaborare. Cunoscute și sub denumirea de cluster sau poli de competitivitate, aceste concentrări aduc plusvaloare și atractivitate zonei în care se localizează.

Modelele de cluster existente la nivel comunitar sunt determinate de modul în care acestea sunt susținute de autoritățile publice locale sau centrale⁹. De asemenea, ele au o largă susținere din partea Uniunii Europene, prin fondurile structurale destinate coeziunii și dezvoltării regionale.

⁹ Trei sisteme de succes pot fi considerate de referință: francez (centralizat), german (complex, îmbinând scheme flexibile de sprijin la nivel central și regional) și suedez (reprezintă aplicarea cu succes a modelului teoretic „triple helix: industrie – cercetare – autorități”)

În prezent, România a preluat modelul francez (cu toate că se considera mai potrivit cel din Italia sau Austria).

În anul 2012, la nivel regional puteau fi identificate următoarele categorii de clustere (Tabelul 4):

Tabelul 4: Clustere la nivel regional

Nr.crt.	Denumire cluster	Domeniul	Oraș	Regiune
1	AUTOMOTIVEST Regional Cluster	Automobile	Timișoara	Vest
2	ICT Regional Cluster	TIC	Timișoara	Vest
3	Dacia Renault Competitiveness Pole	Automobile	Pitești	Sud
4	PRO-WOOD industry Competitiveness Pole	Industria lemnului	Sfântu Gheorghe	Centru
5	Green energy biomass cluster	Energie regenerabilă	Sfântu Gheorghe	Centru
6	Transylvania Furniture Cluster	Industria lemnului	Târgu Mureș	Centru
7	Transylvania Aerospace Cluster	Aerospațial	Brașov	Center
8	Electroprecizia	Mecatronică	Săcele Brașov	Centru
9	REN ERG Cluster	Energie regenerabilă	Alba Iulia	Centru
10	REGIOFA Cluster	Prelucrare lemn	Odorheiu Secuiesc	Centru
11	Transylvania Textile&Fashion Cluster	Textile	Sfântu Gheorghe	Centru
12	Innovative Regional Cluster Packaging-Printing-Design	Birotică	Sfântu Gheorghe	Centru
13	TURINN Cluster	Sustainable and innovative tourism	Drobeta Turnu Severin	Sud-Vest
14	Agroo-Food regional Cluster	Agro Alimentar	Drobeta Turnu Severin	Sud-Vest
15	ICT-Regional Competitiveness Pole	TIC	Craiova	Sud-Vest
16	Turism Oltenia Center	Turism	Craiova	Sud-Vest
17	Automotive Sud Vest Oltenia Pole	Automobile	Craiova	Sud-Vest
18	ASTRICO Textiles Cluster	Textile	Săvinești	Nord-Est
19	Tourism Regional Cluster	Turism	Suceava	Nord-Est
20	Creative Industries Pole	Creative Industries	Iași	Nord-Est
21	IT New Media Iaș	IT Media	Iași	Nord-Est
22	Carpathian Tourism Cluster	Turism	Sărata Monteoru , Buzău	Sud-Est
23	ELINCLUS Innovative Cluster	Electronic	București	București-Ilfov
24	Romanian Textile Concept Cluster	Textile	București	București-Ilfov
25	IND AGRO Pole	Agro-alimentar	București	București-Ilfov
26	Romanian Aerospace Cluster	Aerospațial	București	București-Ilfov
27	Romanian Water Cluster	Hidro-energie	Cluj Napoca	Nord-Vest
28	TREC Transnational Renewable Energies Cluster	Energie regenerabilă	Cluj	Nord-Vest
29	Cluster Traditions Manufacture Future	Textile	Focșani	Sud-Est
30	Geothermal Cluster Renewable energies,	Services in Tourism	Oradea	Nord-Vest
31	MARITIME CLUSTER	Maritim	Constanța	Sud-Est
32	ROSENC CLUSTER	Energie Verde	Timișoara	Vest
33	Electrical Engineering Pole	Electric	București	București-Ilfov
34	AGRO FOOD Regional	Ago-alimentar	Sfântu Gheorghe	Centru
35	Clusterul Ecoturistic	Ecoturism	Sfântu Gheorghe	Centru
36	CLUSTER MOBILIER TRANSILVAN	Furnituri	Cluj-Napoca	Nord-Vest
37	MedGreen Pole	Electricitate din surse regenerabile	Constanța	Sud-Est

Sursa: Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, Direcția Generală Politici, Industriale și Mediu de Afaceri - Politică de Cluster, 2012

Cele mai multe clustere sunt localizate în regiunea Centru (11), urmată de regiunea București-Ilfov (5). În regiunile Nord-Est, Nord-Vest, Vest, Sud-Est și Sud-Vest sunt câte patru clustere în fiecare, iar în regiunea Sud sunt numai trei. Din cele 11 clustere din regiunea Centru, șase sunt localizate în Sfântu Gheorghe (Covasna).

Domeniile principale acoperite de clusterele românești sunt: energie regenerabilă (șapte clustere), turism (cinci), mașini, industria lemnului, textile, TIC, agro-alimentar (trei), aviatic, electric+electronic, industrii creative.

Cele mai multe clustere sunt în domeniul energiei regenerabile (trei în Nord-Vest, două în Centru, una în Vest și una în Sud-Est).

Datorită politicii regionale și fondurilor comunitare alocate, în ultimii ani, în România au început să se contureze, la nivel regional, concentrări și rețele de firme între care se stabilesc diferite relații de colaborare și care pot contribui la dezvoltarea locală. După cum se poate observa, aceste clustere se bazează mai mult pe existența unor resurse locale importante (prelucrare primară) și mai puțin pe valorificarea potențialului inovativ regional¹⁰.

¹⁰ În Franța, politica regională susține îmbunătățirea potențialului de inovare al țării prin concentrarea tuturor eforturilor publice cu privire la centrele de excelență pentru a crea bunăstare și noi locuri de muncă. În Germania, principalele obiective ale acestor rețele de competență germană sunt următoarele: networkingul cercetării și industriei, inovarea și transferul tehnologic (de asemenea inter-tematic), formarea și calificarea profesională, calitatea și benchmarking-ul (analiză comparativă). În Suedia, regiunile elaborează propria strategie a clusterului și măsurile corespunzătoare, abordare ce poate fi descrisă ca "bottom-up". Exemplul suedez demonstrează o combinație între cele două modele

6.3 Analiza diferențelor de dezvoltare la nivel regional

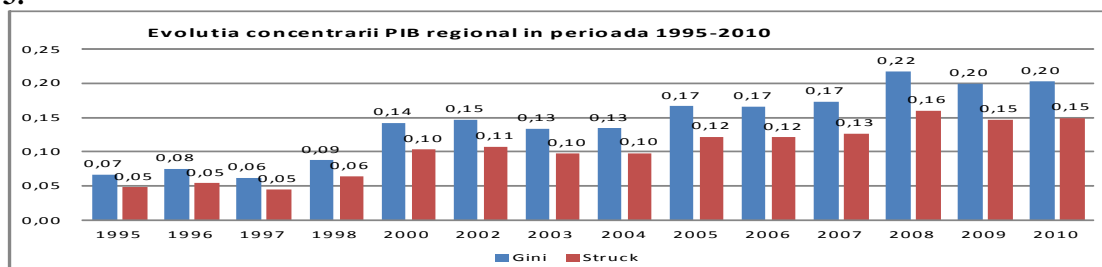
Analiza disparităților regionale în România s-a realizat cu ajutorul coeficienților de concentrare Gini, prezentându-se tendințele principale înregistrate în nivelul general de dezvoltare regională, pe domenii de activitate (demografia, forța de muncă, infrastructura etc.). Aplicarea coeficienților s-a realizat atât asupra nivelului regional, cât și la nivelul județelor. Valorile coeficientului sunt prezentate pentru nivelul regional, prin comparație, în anii 2008 și 2011.

Interpretarea rezultatelor este dată de următoarele limite: valoarea coeficientului Gini mai mică de **0,3** presupune existența unei concentrări regionale scăzute; valori între **0,3-0,5** implică o concentrare medie și peste **0,5** concentrare sporită.

Concentrarea Produsului Intern Brut pe locuitor (la nivel regional și județean)

Până în anul 2000, concentrarea performanțelor economice la nivel regional (PIB/loc.) a fost una modestă (0,1). După acest an, se constată o creștere a concentrării performanțelor regionale, punctul de maxim fiind atins în anul 2008, când valoarea coeficientului Gini ajunge la 0,22. După anul 2009, concentrarea PIB regional/loc. a scăzut relativ ușor, această tendință fiind constantă. Cauzele scăderii concentrării performanțelor economice la nivel regional sunt legate direct de apariția crizei, dar pot fi puse și pe seama accesării fondurilor destinate coeziunii economice și sociale, acordate României de către Uniunea Europeană (Figura 8).

Figura 3:

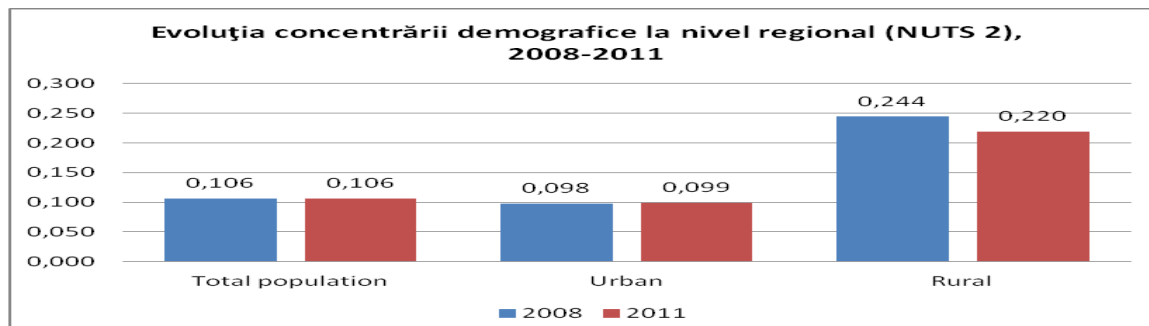

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012, Anexa 2

Concentrarea demografică (la nivel regional și județean)

La nivel regional, nu există o concentrare demografică importantă, valorile coeficientului Gini, în cei doi ani analizați, fiind de 0,106. Se poate, totuși, discuta de o tendință de scădere a concentrării în zonele rurale aferente regiunilor de dezvoltare (Figura 3).

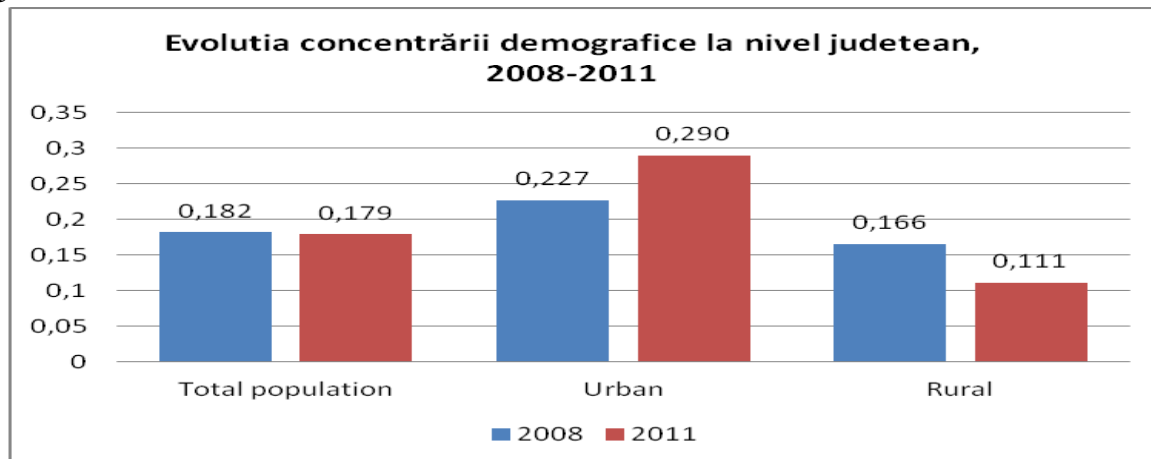
Figura 4

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012, Anexa 3

La nivel județean, ținându-se seama și de municipiul București, s-au constatat valori crescute ale coeficientului, dar nici aici nu se poate discuta despre o concentrare ridicată. Contrar situației de la nivel regional, la nivel de județ se poate observa o concentrare mai mare în creșterea populației urbane, secundată de scăderea concentrării în zonele rurale (Figura 4).

Figura 5

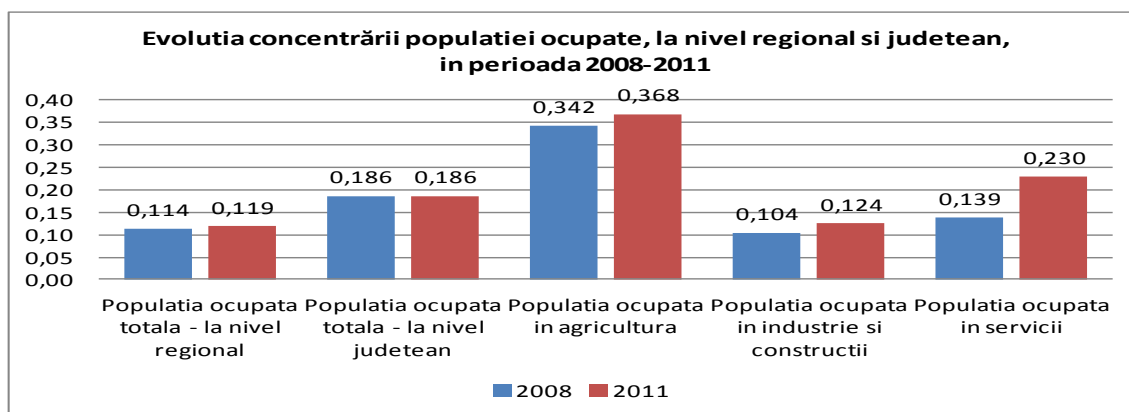

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012

Concentrarea forței de muncă (la nivel regional și județean)

La nivel regional nu se constată o tendință de concentrare a populației totale ocupate, valoarea coeficientului fiind de circa 0,11, în perioada analizată. De asemenea, valori apropiate sunt înregistrate și la indicatorul populație ocupată în industrie și construcții. În ceea ce privește populația ocupată în agricultură, valorile coeficientului prezintă o importantă concentrare, cu tendința de creștere. Valori mai mici, dar tot în creștere prezintă și concentrarea populației ocupate în sectorul serviciilor (Figura 5). La nivel județean, există în perioada analizată o concentrare mai mare a populației total ocupate, comparativ cu cel regional.

Figura 6

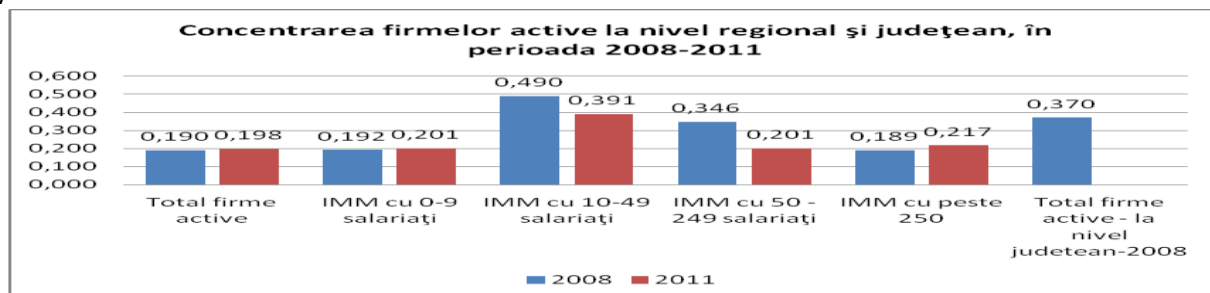

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2011, Anexa 3

Concentrarea firmelor (la nivel regional și județean)

Analiza valorilor coeficienților Gini pentru numărul total de firme active arată că, în anul 2011, există o concentrare medie a acestora la nivel de județ (0,370) și o concentrare redusă la nivel regional (0,198). De asemenea, există o concentrare medie la nivel regional, dar în scădere, a IMM-urilor cu un număr de 10-49 salariați (0,391) și cu 50-249 salariați (0,201) (Figura 6).

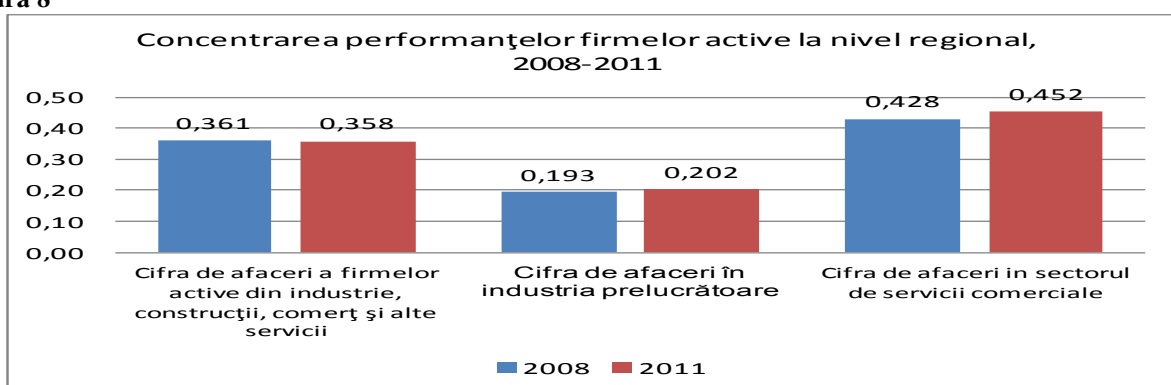
Figura 7

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012, Anexa 3

La nivel regional, se constată o creștere a concentrării performanțelor economice ale firmelor active (cifra de afaceri), cele mai mari concentrări fiind înregistrate în sectorul de servicii comerciale (0,452) (Figura 7).

Figura 8

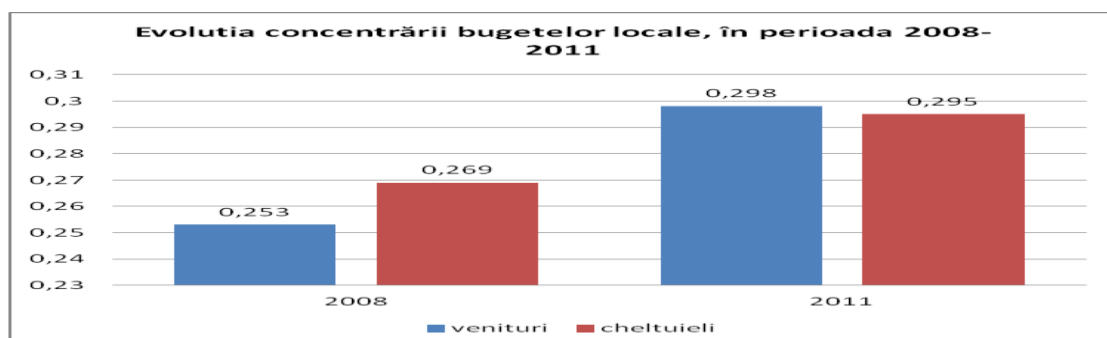

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012, Anexa 3

Concentrarea bugetelor locale și a infrastructurii regionale

Mărimea bugetului local prezintă o importanță deosebită în procesul de accesare a fondurilor structurale destinate dezvoltării regionale. Astfel, se constată o creștere a concentrării veniturilor și cheltuielilor locale în anul 2011 comparativ cu anul 2008, valorile coeficienților fiind aproape de pragul mediu (Figura 9).

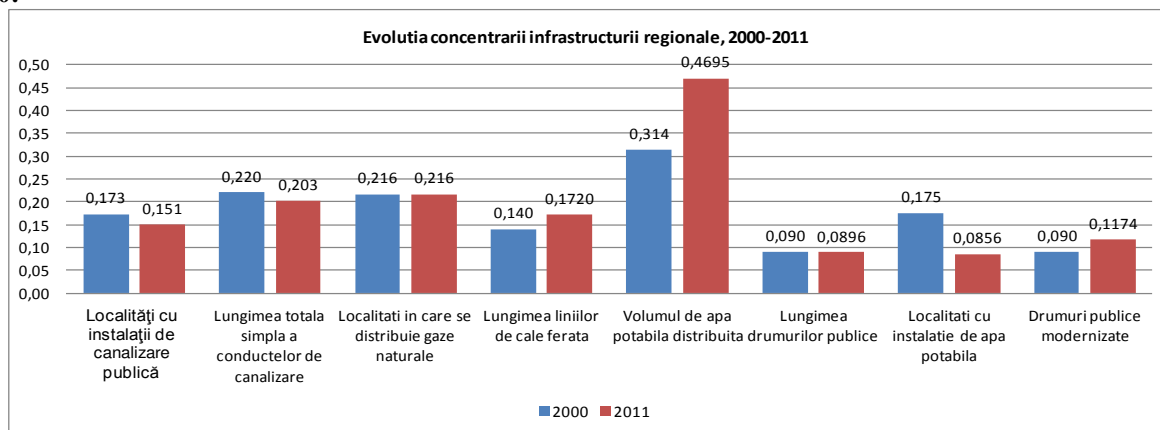
Figura 9:

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012, Anexa 2

În ceea ce privește infrastructura regională, se constată că, la majoritatea indicatorilor analizați, există o tendință de scădere a concentrării. Singurul aspect regional, cu o concentrare mare și în creștere, îl reprezintă volumul de apă potabilă distribuit (0,469) (Figura 10).

Figura 10:

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, 2008-2012, Anexa 2

În urma analizelor efectuate, nu au fost identificate disparități foarte mari între regiuni, majoritatea valorilor atinse de coeficientul Gini încadrându-se în limita de 0,3. În cei doi ani luați în calcul, nu se poate discuta despre un impact real al fondurilor destinate coeziunii economice și sociale (în special, fondurile structurale). În anul 2008 nu au fost accesate deloc fonduri europene, prin POR, iar în anul 2011, rata de absorbție era în jurul valorii de 9%, dar efectele obținute nu erau vizibile.

7 Concluzii

În Uniunea Europeană, se constată, în prezent, un proces dinamic de transfer al unor componente ale puterii centrale spre nivelul regional/local, în paralel cu reformarea politicilor teritoriale și direcționarea lor spre satisfacerea nevoilor locale. Acest proces are loc, în special, în țările care au avut, în trecut, un grad ridicat de centralizare a deciziilor și acțiunilor la nivel central.

Considerate instrumente ale eficientizării alocării și cheltuirii resurselor, regionalizarea și, implicit, descentralizarea, pot conduce la apariția unor avantaje pentru nivelul regional, la eliminarea unor discrepanțe existente și asigurarea unui proces durabil de coeziune economică și socială.

Regionalizarea în UE se manifestă în forme variate de organizare a structurii statului, în raport cu realitățile politice și administrative, fiind rezultatul unui proces de descentralizare, în care particularitățile modului de atribuire a puterii se combină cu elemente de teritoriu ale statului, cu tradiția și evoluția sa istorică, venind în întâmpinarea cerințelor UE de existență a unui nivel administrativ imediat inferior celui național, dar deasupra celui local. Descentralizarea regională, urmărită prin procesul de regionalizare, după caz, se raportează la regiunile existente, unități administrativ-teritoriale, sau noi regiuni constituite, noi diviziuni teritoriale.

Statele europene au instituționalizat instrumentele politicilor regionale în scopul dezvoltării economico-sociale pe plan local, refacerii economice a zonelor slab dezvoltate, diminuării decalajelor existente.

În scopul uniformizării procesului de regionalizare pentru atingerea obiectivelor strategice comunitare – coeziune socială și convergență economică - Uniunea Europeană a propus un sistem de regionalizare pe baza criteriului *număr de locuitori*, acest lucru conducând la apariția regiunilor de tip NUTS (Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice) în statele membre (vechi și noi).

Astfel, statistica teritorială, raportată la acest sistem, prezintă progresele făcute de regiunile și statele membre în ceea ce privește reducerea discrepanțelor de natură economică și socială dintre acestea.

Și în România, după integrarea sa în Uniunea Europeană, au fost stabilite opt regiuni statistice NUTS 2, formate prin asocierea mai multor județe, în scopul implementării politicii regionale și de coeziune.

Politica regională a României are drept scop principal reducerea disparităților între cele opt regiuni, dar și între acestea și cele ale Uniunii Europene.

Analizele realizate asupra evoluției disparităților regionale, economice și sociale, în România, au prezentat o tendință de creștere, determinată, pe de-o parte de impactul scăzut al fondurilor accesate de la Uniunea Europeană, și, pe de altă parte, de o serie de alți factori (criza financiară, elemente de politică internă etc.). Șapte din cele opt regiuni de dezvoltare ale României, sunt plasate, încă, pe ultimele locuri în ceea ce privește valoarea PIB/loc., singura regiune considerată dezvoltată fiind București-Ilfov.

De altfel, noua arhitectură a politicii regionale a UE acordă prioritate regiunilor sărace, sprijinul fiind diferențiat, în funcție de gradul de dezvoltare (PIB/locuitor). Astfel, o mare parte a resurselor bugetului comunitar va fi investită în statele mai puțin dezvoltate (PIB/locuitor sub 75% din media UE). În paralel, se va asigura un sprijin susținut de investiții și pentru regiunile dezvoltate ale UE.

Prin sprijinul efectiv și eficient, politica regională poate aduce contribuții importante la atingerea obiectivelor strategice comunitare stabilite prin Strategia 2020.

8 Anexe

Anexa 1: Populația la nivel regional, în anul 2011 (mii persoane)

	Populația totală	Urban	Rural	Populația ocupată, pe activități ale economiei naționale, din care:	Agricultura & Silvicultura	Servicii	Industria & Construcții
Nord-Est	3695831	1587203	2108628	1731	846	569	316
Sud-Est	2794337	1536057	1258280	1106	313	497	296
Sud	3243268	1342035	1901233	1306	390	524	392
Sud-Vest	2225108	1068281	1156827	1024	488	353	183
Vest	1910469		1910469	811	141	670	
Nord-Vest	2711016	1440177	1270839	1164	297	512	355
Centru	2520540	1491569	1028971	938	126	477	335
București	2253827	2064235	189592	1058	11	827	220
România	21.354.396,0	10529557	10824839	9138	2612	4429	2097

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2012, INS, București

Anexa 2: **Evoluția Produsului Intern Regional Total, în perioada 1995-2010 (mld. lei prețuri curente)**

	1995	1996	1998	2000	2003	2004	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nord-Est	9565,5	14597,7	47766,7	96348,1	24415,5	29430,2	186074,2	33265,8	38429,9	45990,1	55021,9	54408,4	55669,0
Sud-Est	9264	14339	48721,6	92866,2	22922,8	29843,3	171122,8	32852,1	38508,7	44273,0	53851,1	52706,0	56339,5
Sud	10623,2	15511,4	49516,3	98070,6	24499,3	31439,1	187736,4	36855,4	44301,4	52013,5	64535,4	65141,8	66114,8
Sud-Vest	7405,6	10470,8	35742,2	74888,9	17580,1	21709,7	130001,3	23920,5	28589,2	34419,6	40340,2	39953,8	41941,2
Vest	7202,3	10572,8	35471,4	75267,8	19822,3	25254,1	147139,4	29081,7	35788,9	42995,7	50393,4	49200,2	52983,3
Nord-Vest	8595,7	12839,6	44664,9	95009,8	23715,3	29852,5	180186,4	34323,1	40806,2	50724,1	58638,8	57900,2	59292,5
Centru	9114,7	14429,5	47173,7	101775,4	23990,4	29095,8	191135,2	33143,2	40291,2	49416,7	57303,0	57100,9	59120,1
București	10210,5	15906,8	61672,8	168791,7	40326,8	50573,1	319769,5	65307,1	77710,5	95798,2	134162,6	124288,8	131579,2
România	71981,5	108667,6	370729,6	803018,5	197272,5	247197,8	1513165,2	288748,9	344426,0	415630,9	514246,4	500700,1	523039,6

Sursa: Prelucrări proprii după datele din Anuarul Statistic al României, 2008-2012

Anexa 3: Evoluția coeficienților Gini la nivel regional, în perioada 2008-2011

	2008	2011	Tendința înregistrată
Populație totală	0,106	0,106	Concentrare redusă, evoluție constantă
Urban	0,098	0,099	Concentrare scăzută, dar în creștere
Rural	0,244	0,220	Concentrare scăzută, dar în scădere
Populația ocupată totală	0,114	0,119	Concentrare redusă, în ușoară creștere
Populația ocupată în agricultură	0,342	0,368	Concentrare medie, în creștere
Populația ocupată în industrie și construcții	0,104	0,124	Concentrare scăzută, dar în ușoară creștere
Populația ocupată în servicii	0,139	0,230	Concentrare scăzută, dar în creștere accentuată
Total salariați	0,134	0,143	Concentrare scăzută, tendință de creștere
Total firme active din industrie, construcții, comerț și alte servicii	0,190	0,198	Concentrare scăzută, dar în ușoară creștere
După nr. salariați, IMM cu 0-9 salariați	0,192	0,201	Concentrare scăzută, dar în ușoară creștere
10-49 salariați	0,490	0,176	Concentrare ridicată, în scădere accentuată
50 - 249 salariați	0,346	0,201	Concentrare mare, dar în scădere accentuată
Peste 250	0,189	0,217	Concentrare scăzută, dar în creștere ușoară
Personalul unităților locale active din industrie, construcții, comerț și alte servicii	0,175	0,195	Concentrare scăzută, cu tendința de creștere
Cifra de afaceri a firmelor active din industrie, construcții, comerț și alte servicii	0,361	0,358	Concentrare medie, în scădere
Cifra afaceri ind. Prelucrătoare	0,193	0,202	Concentrare scăzută, în ușoară creștere
CA Servicii Comerciale	0,428	0,452	Concentrare medie spre mare, în creștere
Lungimea simplă a conductelor de distribuție a gazelor naturale	0,228	0,288	Concentrare relativ medie, în creștere
Localități în care se distribuie energie termică	0,223	0,214	Concentrare scăzută, cu tendința de reducere
Liniile de cale ferată	0,187	0,255	Concentrare scăzută, cu tendință de creștere
Lungime drumuri publice (Km)	0,185	0,225	Concentrare scăzută, cu tendința de creștere
Veniturile bugetelor locale	0,116	0,117	Concentrare scăzută, constantă
Cheltuielile bugetelor locale	0,117	0,177	Concentrare scăzută, cu tendință de creștere ușoară

Sursa: Prelucrări proprii după datele din Anuarul Statistic al României, 2008-2012

Bibliografie

- Antonescu D., (2003), „Dezvoltarea regională în România”, *Editura Oscar Print*, ISBN 973-668-011-8;
- Antonescu D., (2011), „Dezvoltarea regională. Tendințe, mecanisme, instituții”, ISBN 978-973-7626-78-3, *Editura Top Form*;
- Antonescu, D., (2013), “Politica de dezvoltare regională a României în etapa postaderare”, *Capitolul 8 – Politică regională și Strategia Europa 2020*, Academia Română, Studii Economice, Institutul Național de Cercetări Economice, București, www.ipe.ro/RePEc/ror/ror_pdf/seince130516.pdf;
- Meale, A. (2012), „The impact of the economic crisis on local and regional authorities in Europe” Report1, *Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development, United Kingdom Socialist Group*, , www.assembly.coe.int;
- Sacchi, A., Salotti, S. (2011), „Income inequality, regional disparities, and fiscal decentralization in industrialized countries”, Workshop on Regional and Urban Economics: Inequality and Regional Growth and Cohesion *Faculty of Economics and Management, University of Barcelona* Barcelona 24-25 November, www.pcb.ub.edu;
- Dodescu, A., (2011) „Experiences and Tendencies of Decentralization at Regional Level in the European Union”, Conference Proceedings „European Integration-New Challenges” 7th edition, May 27 - 28, , www.analesteconomiceuradea.ro;
- Hettne, B. Söderbaum, F. – „Regional Cooperation: A Tool for Addressing Regional and Global Challenges”, *Chapter 5*, Göteborg, www.crisunu.edu;
- E., Lolescu, „Noțiuni introductive, „Regionalism, regionalizare, dezvoltare regională”; Capitolul 1., http://www.drpemaster.ro/curs/E.Lolescu/Referate/CapI_master_DRPE.pdf;
- Mihăilescu, G., „Regionalizarea – clarificarea unui concept”, 2012, www.europlus.ro;
- Cengiz, A., (2011), „The real issue: Decentralization and regionalization”, <http://www.hurriyetdailynews.com>;
- Douglas, Y., McMaster, Y., Mirwaldt, K (2010), „Regional Policy under Crises Conditions: Recent Regional Policy Developments in the EU and Norway”, *European Policy Research Paper, Number 71*, University of Strathclyde, Glasgow, EPRC, www.eprc.strath.ac.uk;
- Bafoil, F., (2010), „Regionalization and decentralization in a comparative perspective Eastern Europe and Poland”, *Ministerstwo Rozwoju Regionalnego*, 2010, www.mrr.gov.pl;
- Gorun, A., (2009), „The Regional Politics, Decentralization and Subsidiarity”, International Conference on Administration and Business, *The Faculty of Business and Administration* 14 – 15 noiembrie, *Universitatea București*, www.itchannel.ro;
- Bilouseac, I., Ungureanu, C., „Considerations on the Relation Regionalization – Decentralization in Romania”, www.seap.usv.ro;
- Drăgan, Irina-Maria; Gogonea, Rodica-Manuela, (2009), „The European Experience Concerning Regional Decentralization”, *The Annals of The "Ștefan cel Mare" University of Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration* Vol. 9, No. 2(10), 2009, www.seap.usv.ro;
- Beckfield, J. „Regionalization and Retrenchment: The Impact of European Integration on The Welfare State”, www.indiana.edu;
- Bachtler, J.; Wislade, F., „Regional Policy and Recovery from Economic Crisis”, *Annual Review of Regional Policy in Europe, EoRPA Paper10/1*, University of Strathclyde, Glasgow, *European Policy Research Paper, EoRPA_10_1*, EPRC, www.eprc.strath.ac.uk;

- Lähteenmäki-Smith, K. (2004), „Globalisation, regionalisation and the rest” - *Chapter 1*, în cadrul lucrării *Spatial Development Trends, Nordic Countries in a European Context*, , <http://www.nordregio.se/en/Publications/Publications-2004/Spatial-Development-Trends-Nordic-Countries-in-a-European-Context/>;
- Holger, M., (2011), „Governance and Regionalization: New Paradigms for Transparent Politics and Accountable Civic Engagement”, 20th of May, Marrakech, http://www.fig.net/pub/fig2011/ppt/ps02/ps02_magel_5439_ppt.pdf;
- Dahlström, M., (2004), „Analysing globalisation – a method” - Chapter 2, în cadrul lucrării *Spatial Development Trends, Nordic Countries in a European Context*, , <http://www.nordregio.se/en/Publications/Publications-2004/Spatial-Development-Trends-Nordic-Countries-in-a-European-Context/>;
- Brockett, S., , Dahlström, M. (Editors), (2004), ”Spatial Development Trends: Nordic Countries in a European Context”, Nordregio Nordregio Report 2004:6, <http://www.nordregio.se/en/Publications/Publications-2004/Spatial-Development-Trends-Nordic-Countries-in-a-European-Context/>;
- Crucq, P.; Hemminga, Hendrik-Jan, (2007), „Decentralization and Economic Growth per capita in Europe”, EC 178, Groningen, , www.fnp.nl
- Shelburne, Robert C., (2009), „The Global Economic And Financial Crisis: Regional Impacts, Responses, and Solutions: Europe, North America, and The CIS”, SelectedWorks, *United Nations Economic Commission for Europe*, Geneva, Switzerland, , http://works.bepress.com/robert_shelburne/45;
- Ciurcanu, R. (2004/2005), „Economia mondială între globalizare și regionalizare”, *Analele Științifice ale Universității “Alexandru Ioan Cuza” Iași, Științe Economice*, , www.anale.feaa.uaic.ro;
- Davies, S., Kah, S.; Woods, C. (2010), „Regional Dimensions of The Financial Economic Crises”, *European Policy Research Paper, Number. 70, EPRC, University of Strathclyde*, Glasgow, , www.eprc.strath.ac.uk;
- Popa, V.; Dinu, Mihai-Ștefan, (2004), „România și procesul de stabilizare regională”, *Universitatea Națională de Apărare Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate*;
- Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice și Locuințelor,– „Conceptual Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030. O Românie competitivă armonioasă și prosperă”, 2008, www.mdrl.ro;
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului - Conferința „Coeziunea teritorială și competitivitate în contextul Strategiei Europa 2020”, 2011 http://www.mdrt.ro/conferinta_coeziune_teritoriala, www.fonduri-ue.ro;
- Comisia Europeană, „Politica de Coeziune 2014 – 2020. Investiții în creștere economică și ocuparea forței de muncă”, Uniunea Europeană, Luxemburg, <http://ec.europa.eu/info/regio>;
- Commission des Communautés Européennes, „Livre vert sur la cohésion territoriale: faire de la diversité territoriale un atout”, Bruxelles, 2008, http://ec.europa.eu/regional_policy/;
- Commission of the European Communities, „Regions 2020. Globalisation Challenges for European Regions”, Brussels, 2009, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/regions2020/pdf/regions2020_globalisation.pdf;
- Council of Europe, „Local and Regional Democracy Report on European Practice and Recent Developments in the field of regional self-government”, <http://regionalizare.mdrap.ro/wp-content/uploads/2013/04/RegionalSelfGovReport.pdf>;
- Consiliul European, Comitetul director pentru democrație locală și regională (CDLR), “6 modele de autogovernare regională”, www.regionalizare.mdrap.ro;

- Conseil de l'Europe, „Démocratie locale et régionale. Rapport sur les pratiques européennes et développements récents en matière d'autonomie régionale”, http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/ministerial_conferences/valencia/default_FR.asp;
- Comisia Europeană, „EUROPA 2020. O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”, Bruxelles, 2010, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ>;
- European Commission, „Europe 2020, Europe 2020 in your country”, European Union, http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm;
- Anuarul Statistic al României 2011, 2012, INS, București, www.insse.ro;
- Anuarul Statistic al României Serii de date 1990-2011, INS, București, www.insse.ro;
- Statistică teritorială 2011. Repere Economice și sociale regionale, INS, București, www.insse.ro;
- *** “2020 Rolul de politici regionale în viitorul Europei”, Panorama Inforegio 39, Dirk Ahner (Editorial) Uniunea Europeană, 2011, www.ec.europa.eu/PANORAMA.inforegio;
- Uniunea Europeană 2020. „Rolul Politicii Regionale în viitorul Europei”, Panorama inforegio, www.ec.europa.eu/regionalpolicy;
- Agenda teritorială a Uniunii Europene 2020 „Spre o Europă inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, compusă din regiuni diverse”, 2011, www.mdrt.ro;
- „Coordonatele majore ale procesului de programare a fondurilor europene pentru perioada 2014 – 2020”; 2012, <http://www.maeur.ro>;
- C 351 E/8 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene – „Contribuția politicii regionale a UE la combaterea crizei economice și financiare”, 2011, www.eur.lex.europa.eu;
- „Guvernanța multi-nivel în România și rolul regiunilor de dezvoltare în procesul decizional. Studiu de caz: Regiunea 6 Nord-Vest”, www.cassoe.ro;
- „Globalizare versus regionalizare”, www.scrigrup.com;
- România: Planul Național de Dezvoltare 2007 – 2013 Prioritatea: „Sprijinirea dezvoltării echilibrate a tuturor regiunilor țării”, www.mdpl.ro;
- Documente instituționale aferente regionalizării, FOPIP II, 2008, www.fonduri.ue.ro;
- „Political Challenges of Decentralisation”, 2002, www.worldbank.org;
- „UE ca fenomen de regionalizare. Aspecte economice și politice”, www.scribube.com;
- „Decentralization and Regionalization: Trends and Analysis”, 1995, www.unhcr.org;
- „Integrare economică internațională”, *Capitolul 23*, www.transilvaniaconsiliereclsbalanswikispace.com;
- „Regiunea”, www.scribube.com;
- Regionalizare și descentralizare administrativă și financiară – priorități ale Cabinetului Ponta, 2012, <http://www.financiarul.ro/2012/12/21/regionalizare-si-descentralizare-administrativa-si-financiara-prioritati-ale-cabinetului-ponta/>
- Commission of the European Communities – CEC (1997). „The EU compendium of spatial planning systems and policies”. Retrieved from www.espace-project.org/publications/EUcompendium.pdf.
- Boldrin, M.; F., Canova (2001) „Europe's Regions: Income Disparities and Regional Policies”, *Economic Policy* vol. 16 (32), pp 207-53;
- Checherita C., C. Nickel; Rother, P. (2009) „The role of fiscal transfers for regional economic convergence in Europe”, ECB Working Paper Series no. 1029, European Central Bank;
- De Long, J.B.; Eichengreen, B., (1991), „The Marshall Plan as a Structure Adjustment Program”, Harvard Institute of Economic Research Working Papers 1576, Harvard
- Ederveen S., H.L.F. Groot and R. Nahuis (2006) ‘Fertile Soil for Structural Funds? A Panel Data Analysis of the Conditional Effectiveness of European Cohesion Policy’, *Kyklos* vol 59(1), pp 17-42, 02, Blackwell Publishing
- European Commission (2004) EU Economic 2004 Review, Chapter 2, pp 35-46.

- Instrumente financiare în Acordul de Parteneriat 2014-2020, București, 2013;
http://www.evaluare-structurale.ro/images/W_Events/20130711/02_MFE_MToader.pdf

Cuprins

1	Introducere.....	1
2	Aspecte metodologice.....	2
3	Abordări teoretice și conceptuale	3
4	Forme și modele de regionalizare existente în Uniunea Europeană.....	5
5	Rolul politicii regionale în cadrul <i>Strategiei Europa 2020</i>	8
5.1	Prioritățile și obiectivele Strategiei Europa 2020.....	8
5.2	Instrumente financiare	9
6	Dezvoltarea regională în România.....	11
6.1	Aspecte principale ale specificului național	12
6.2	Aspecte relevante ale specificului regional	13
6.3	Analiza diferențelor de dezvoltare la nivel regional	18
7	Concluzii.....	21
8	Anexe.....	23
	Bibliografie	26